

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden csütörtökön.

Az előfizetés díjai:

Egész évre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8 Kor
Félévre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
Negyedévre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2

— Hirdetések árszabás szerint. —

A koronázás 40 éves jubileumán.*)

Negyven évvel ezelőtt a magyar nemzet lelkesült részvétele és zajos öröme közepett dícsősen uralkodó királyunkat, Ferenc József Ő felségét, magyar királyá koronázták. Nagy fontosságú nevezetes tény — mondja egy történetírónk, — hogy sem a forradalom, sem a hosszú elnyomás lényegében nem rendítette meg a magyar lojalitást. Mihelyt lehetett, teljes lángra lobbant az: volt ismét szeretett király. A királyi pár szerencsés tapintattal a volt honvédek özvegyei, árvái, a rokkantak segítésére ajánlotta fel a 100,000 arany koronázási ajándékot. Június 9-én a politikai bűnösök teljes amnesztiát kaptak. Valóban Ferenc József az a király, ki elismerte alkotmányunkat — még a fegyveres ellenállás jogát sem vette ki akkor belőle. (Ábrányi K. A király c. könyvéből idézve Marczalinál. Világtört. XII. 452. l.)

A koronázás nagy fontosságú nemzeti, sőt világtörténelmi esemény számba ment, mivel államiságunk biztosítottán a művelt világ figyelmét hazánk politikai helyzetére és fejlődésére irányította, annál nagyobb lehetett a nemzet öröme, mivel ezen államjogi tény egy nagyon szomorú, országunk közjogi helyzetét felforgató, vérben és vagyonban gazdoló kormányzásnak vett véget s új új korszaknak vált alapjává.

A forradalom zivataros korszaka nem volt alkalmas arra, hogy a békés kiegyenlítés az uralkodóház és a magyar nemzet között létre-

jöjjön. Nem lehet pedig mondani, hogy a magyar nemzet minden áron az ellentéteket kereste volna. Hazánk 1848. alkotmánya a viszonyok sürgető nyomása alatt sokkal gyorsabban történt, semhogy minden kérdés egyszerre alaposan megoldható és rendezhető lett volna. Így megoldatlanul marad az Ausztriához való kapcsolat kérdése, ami csakhamar összeütközésekre vezet. Azok, kik elvesztik jogosulatlan befolyásukat Magyarország kormányzására, ezen hézagokon hatolnak a nemzet testéhez, hogy halálra sebezze. Felizgatják a nemzetiségeket is, hogy a megerősödött Magyarország megkapja az elensúlyait s még azt is el akarják hitetni a világgal, hogy Magyarország el akar szakadni a birodalomtól. V. Ferdinánd jölkvő uralkodó volt, csakhogy tehetetlen, erélytelen férfi, ki az ellentéteket közbelépésével nem tudta kiegyenlíteni.

1848. végén, mikor a szabadsági törekvések egybeüttl ellankadnak, a becsi úvár legáltalmasabb szövívői végső csapást készülnek mérni Magyarországra, azért is ültetik Ferenc Józsefet dec. 2-án a trónra. Az új uralkodó, kinek 1847-iki megjelenése hazánkban és magyar beszéde, nagy népszerűséget szerzett, a legkedvezőtlenebb körülmények között s a lehető legrosszabb tanácsadók befolyása alatt kezdte uralkodását.

A nemzet részéről a jogos álláspont védelme, más részről az egy birodalomba való olvasztás kísérlete teljesen eltávolítják a népleket és a fejedelmet egymástól.

Mindkét részről szomorú tapasztalatok és nagy események közelítik majd egymáshoz a

nemzetet és uralkodót. Az uralkodó a lealazott Magyarországgal erős külső politikát nem folytathat, a nemzet meg a külső segítség ábrándját veszíti el.

Mindamellett az 1860-iki császári diploma csak tartományi jelleget szán Magyarországnak. Ez birodalmi tanácsot szervez, mely erős középponti irányzattal intézi a törvényhozást, a pénz- és hitelügyet, a vám- és kereskedelmi ügyeket, a posta-, távirda- és vasutügyet, a hadügyet, a költségvetést, adók emelését, államadóságok átváltoztatását. A birodalmi egység alkotmányos restaurálása volt ez, de nem a 48-iki alkotmány restaurálása.

A magyar nemzet felelete erre csak a legteljesebb visszautasítás lehetett. Újabb négy évi kísérlet után az uralkodó böcs belátása, Deák Ferenc szilárd törvénytisztelete és Andrássy találekony szelleme találják meg a kivezető utat a bonyolult helyzetből. Az uralkodó meggyőződik, hogy a pragmatika szankció becsületes végrehajtása épen nem ellenkezik a monarchia fennállásával, mert hiszen Magyarország mindig híven teljesítette kötelezettségeit. Deák kifejti ennek igaz értelmét s megfogalmazza az 1867. XII. törvényeiket, Andrássyban megfogamzik a delegáció eszméje. Még a königgrätzi esata sem változtat a magyar nemzet követeléseim, mert a kicsikart engedményekben meg lett volna az ismét való felbomlás magva.

Az 1867. XII. t.-c. három százados vizálynak vetett véget, melynek az volt alapoka, hogy a közös ügyek nem nyertek világos megjelölést, sem kezelési módjuk határozott rendezést. A pragmatika szankció sem segített a bajon. 1867-ki

T Á R C A.

Besztercei emlékek.

Írta: **Kopatz Gergely.**

Május 25-én érkeztem Besztercére. Ez a különleges tarka város az északkeleti Kárpátok lábai alatt, mint egy kis sziget, az ő sajátos konzervatív német izű intézményeiben, húzódik össze a fehér havasok tetejéről lefutó termékeny nagy lapályon. Körös-körül most ilyenkor, a természet fakadása idején, frissen zöldelő dombok, termékeny szőlőhegyek, szép gondosan megművelt kertek határolják; — közepét a Beszterce vize szeli át; — távolabb a sötét kékségeken a Ciblesz, az Ünő és a Borgói havasok nyújtják fel havas fejüket a haragos felhők közé és mint az őskorból itt felejtett ősz óriások örökön századoktól fogva ezen vidék nyugalma felett.

Azért jöttem, hogy gyors felvételeket eszközöljek és tanulmányozzam a nép léleknyilvánulásait rendkívüli alkalmakkor. Máskülönb-

is ez a tarka város történelmében, fejlődésében az ő különleges etnografiai sajátágában rendkívül érdekel.

Beszterce életében a katolikusoknak a multban nagy szerepet tartott fenn a történelem. Ősi okmányok bizonyítják, hogy Radna falaiból ezek építették a várost és kincseiket, miket a tatárok vandalizmusától sikerült megmenteniök, mind ide hordották. Keresztés vitézek 1222-ben II. Endre király alatt alapították az első kórházat és ápolták benne a keresztény karitás elve szerint a város és a vidék betegeit. Katolikusok építették a piactéri monumentális góth stílus szász templomot és gondoskodtak évszázadokon át a szerzetes iskolákban a város kulturális neveléséről, gazdasági, kereskedelmi és ipari fejlődéséről.

Most ezen őskatolikusok utódait jött meglátogatni Besztercére Majláth Gusztáv Károly gróf, kegyelmes püspökünk, hogy a Szentlélek hét ajándékával őket ősatyáik hitében megerősítse és a nagy gonddal, művészies érzékkel restaurált templomukat és a plebánia lakót megáldja és rendeltetésének átadja.

Felejtethetlen fenyés és le nem írható ünnepek között történt az apostol utód ezen szent ténykedése, melynek nyomai mint a besztercei napok gyönyörű emléke, valameddig ez a nemzedék él és a történelem beszélhet, a szívekből elmosódni nem fog soha.

Beszterce, ez a flegmatikus és fontoskodó német város úri népe ma kivételesen korán kel. Talán a nagy napok emlékére, vagy a Főpásztor iránt érzett meleg érdeklődésből és mély tiszteletből-e, nem tudom? Közelebb az igazság, hogy mind a kettőből. Mert a mikor pitymalkik és a felkelő nap aranyos sugari a második kakasszóra áttörnek a Hahnenberg sötét tölgyerdő illatos lombzatán, már talpon van az egész város. A néplek valami rendkívüli eseményt sejt és azért nem tud a mindennapi foglalkozás egyhangú keretébe elmerülni. Hullámokat hán és az érdeklődés a közönségesen felül kigyűrűdik. Hasonló tolongás, — mióta apostoli királyunkat 1891. évben fogadta, — nem volt észlelhető a városban. Minden oldal-

alkotmányunk lényegileg ugyanaz, mint az 1848-iki, s amennyiben az 1848-iki alkotmányt össze kellett egyeztetni az új viszonyokkal, ez 1848-nak épen nem vált hátrányára. (Márki-Bekes: A modern Magyarország. 662. l.)

A kiegyezés elfogadása és az 1848-iki törvények módosítása után 1867. jún. 8-an megtörtént a koronázás. A nemzet és uralkodó közötti megegyezés kiváló fontosságát legjobban az bizonyítja, hogy még az akkori ellenzék is elismerte a biztos alapokra fektetett engedelmények értékét.

A koronázás nyújtott alkalmat a nemzetnek arra is, hogy teljes mértékben megismerje az uralkodó egyéniségét és fennkölt lelkét. Az ő királyi böles belátása nélkül kiegyezés aligha lett volna, mert az osztrák államférfiak még mindig a birodalmi nagyzás hobortjában szenvedtek. Aki Magyarországnak igazait leginkább belátta: Beust kancellár, idegen volt, Szászországból származott. Aki az uralkodóval közelebbről érintkeztek, mindannyian tanúságot tesznek más rendkívüli tulajdonságairól, így bámulatos akaraterejéről, a munkában való kitartásáról, kötelességtudásáról. Az állami ügyekkel minden részletükben ismerős és gyors ítélő tehetséggel találja ki a különböző vélemények közül a helyest. Rendkívüli vallásos érzéssel van eltelve, mely nemcsak a magánélet mozzanataiban érvényesül, hanem az uralkodás nehézségeiben is. Emberszerető szívének tömörkedé nyilvánítlása forog a köztudatban.

Negyven év áll azóta a nemzet és uralkodó háta mögött s azzal együtt negyvenéves munka. Sok nevezetes mozzanatot lehetne kiemelni ezen negyven év életéből s felemlíteni, hogy mit tett és mit nem tett a nemzet. Nemzetek életében negyven év óriási idő. Ezen új alkotmányos korszak megnövelte Magyarország erejét, közintézményeit korszerűkké tette. Az ország minden irányú fejlődését két országos kiállítás mutatta be. Nemzet és király egyetértő lélekkel ünnepelte Magyarország ezeréves fennállását.

Természetesen az újabb negyven év nem csak eredményeket sorolhat fel, sok-sok küzdelmet kellett a nemzetnek megvívnia, hogy jogait megtartsa, törvényeinek erőt biztosítsa. Az utóbbi évek erős közjogi küzdelmei mélyebb

ról, a hová tekintünk, a közönség lázas izgatottságot sziv magába, mert az az igazság, melyet az igazi apostoli utód tíz éve hord szíjjel Erdély minden zege-zúgába, városról-városra, faluról-falúra, palotákból kunyhókba, áthatotta a népeket és elismerésre talált még az ellenséges indulatú felekezeteknél is.

Az utéakon csoportok verődnek össze, melyek hol az egészen fejedelmileg átalakított plebánia lakba mennek, hol pedig az ékes Istenházat szemlélik meg. Óriási a szívekben az érdeklődés, mert mindenki, a tevékeny lelkész Noszko Béla és az agilis egyháztanácsagok Laitner Elek miniszteri tanácsos, erdőigazgató főgondnok és Erános Ferenc kérésére tehetsége szerint hozzájárult valamivel azoknak díszessé tételéhez — részt akar venni az aratásnál — az ünnepély fényében.

Magam is egy ilyen szemlélő csoporttal az Isten házát tekintem először meg. A templom hajójába lépve, elfárad a képzelet, ha a multat a jelennel összemérem. Mi volt itt — és mi van most. Igazán csak az Isten tud semmiből teremteni! Vizsgálva az apróbb részletekig az egészet — lelkileg belemerülve az alkotások sokaságába, gyönyörrel telik el a lélek és gyorsan szalad át a képzeletében az öreg szoltáros: Zelus Domus Suae comedat me. Milyen

nyomokat hagytak emlékezetünkben, hogy sem egyhamar elfeledhetnők. Szociális bajaink megkosasodtak, melyek az ország legutolsó zugában is éreztetik hatásukat. De ha visszagondolunk a negyven év előtt elhatárolódott nehézségekre, csapásokra, bizalmat merithetünk a jövőre nézve is, hogy a Gondviselés segítségével országunk az újabb bajokat is leküzdheti.

Az isteni mindenhatóság kiszámíthatatlan bölcsesége nem kímélte a királyi családot sem, melynek boldogságát oly megrázó csapások rendítették meg. A gyász napjaiban épen úgy összeforrt a nemzet királyával a bánat átérésével, mint összeforrt az öröm napjaiban.

A nemzet és király együtterzése, kölcsönös megértése teszi boldogokká az országokat. Rokontalan, magára utalt nép a mi nemzetünk Közép-Európában, Kicsiny sziget tenger közepében, mindenfelől körülveve ellenséges indulatú népekkel; de ha az uralkodóval békés egyetértésben élhetünk, ha viszálykodás nem zsiabasztja erőnket: bátran tekinthetünk szembe a ránk zúduló ellenséges törekvésekkel. Lakozzék bennünk Hunyádi János nemzedékének fellángolása, mely életét pogány elleni harcokban a jó ügyért oly gyakran kockáztatja, de párosuljon ezzel az Árpádok korában oly meghatározó vonzóda a királyi törzs iránt. Csak így remélhetjük, hogy hazánk felvirágzása nem csupán a vágyó honfi sziv tündérfája lesz, hanem kész és boldogító valóság, jövő nemzedékek öröme és dicsősége. Ily gondolatokkal eltelve mondjuk a költő szavait:

Isten tartsd meg országunk királyát,
Fény borítsa szentelt koronáját,
Trónját boldog nemzet támogassa,
Honszerelmünk emelje magasra!

(Jókai.)

Az új Megváltó.

Tagadhatatlan tény, hogy társadalmunk beteg. Majdnem ugyanazon romlott erkölcs, fejtelenség, élvezetvágy, pénzsomj, szeretetlenség uralkodik a társadalom minden rétegében, mint a régi pogánykorban. Maholnap az erény mindenünnen kiszorul s helyette a bűn üli diadalát. Érezzük, hogy ez így tovább nem mehet, s mint a régi kornak: nekünk is Megváltóra

esiny, proporció, körültekintő figyelem, művészi érzék és harmonia az egészben — valóban ez a mennyország előcsarnoka. Főn a magasban a mennyezetről mintha az ég felhői között látnám, az angyali üdvözet, — megváltásunk ezen első titka süt alá; odébb Sz. István első apostoli királyunk mikor a Boldogságos Szűz pártfogásába országunkat felajánlja, mint nemzetünk büszkesége és reménységünk, és leghátul az orgona fölött szent Cecilia, a kórus ezen ártatlan, angyali védő szentje.

Mindezeket nagy pszaltikával egészíti ki a loretti litániából vett egyes igazságok megjelenítése, mint a milyenek piros rózsá alakjában az egyik, a titkos értelmű rózsá, a hajnali csillag, Dávid király tornya, elefánt csontból való torony, aranyház stb.

Hátra van még alant a templom padlója, mely tarkaszínű mozaik, keramit-lemezekből készült és az üvegfestészet, mely ezeket ábrázolja. A szentélyben Szent István és Assisi szt. Ferenc, Árpádházi szent Erzsébet, Szent Imre, Szent Anna, Szent János és az óratoriumon a bánatos szívé megtértek gyönyörű példányképe: — a tékozló fiú.

(Folyt. köv.)

van szükségünk. Papság, család, iskola, ipar, kereskedelem, politika mind-mind epedve fohászkodik az új Megváltó után. És valamint a régi pogánykor jobbérzelmű tagjai vigasztalást az Üdvözítőre való gondolatban nyertek: úgy mi is — a mai romlott viszonyok között — csakis az Úr Jézus ama vigasztaló ígértében lehetünk megnyugvást, melyet szt. Gertrudnak tett: Ama nehéz időben adni fogok egy Szabadítót, ki a zilált társadalmi viszonyokat helyreállítja és az eltévedetteket visszavezeti Istenhez.

Örülj ó boldog kor — az előhírnök — Boldog Margit már megszületett, a Szabadító is köztünk van, megkezdette áldásos működését, apostolokat választott, megindult hódító útjára: Jézus Szent Szíve. Sajátságos azonban, mi is úgy teszünk, mint a pogánykor emberei, akik jajgattak, sirtak a Szabadító után s mikor megjött, nem fogadták el. Közöttünk van az új Megváltó — a Szent Szív — de nem akarjuk elfogadni. Világít a sötétségben, de a sötétség meg nem érti, tulajdonába akar jönni, de övei be nem fogadják. Fohászunk, jajgatunk, sírnunk mi papok s velünk együtt a család, iskola állam, az egész társadalom az új Szabadító után, de mikor szívének ajtaján beoosztatást kér, egy szívével, egy lélekkel kiáltjuk a zsidó esőcselekkel: „Vidd el, vidd el, felszít meg Őt.” Ne játszdjunk, ne képmutatósodjunk, ne farizeuskodjunk tovább! Mi papok nyissunk első sorban kaput az új Megváltónak. Ki abból a szívből a tisztátalanság nadályával és a legtrübb önzéssel. Ki az *egyházi törvények könnyelmű áthágásával* és ama átkozott princípiummal: „Aliter in theoria, aliter in praxi.” Ki az Oltáriszentség iránt való közönyösséggel, azzal a dermesztő hidegséggel, mellyel hiveink szívében is elfagyasztjuk az Oltáriszentség iránt nyiladozó szeretet gyöngye rózsabimbóit. Ki a püspöki intézkedés ócsárlásával, rosszakaratú magyarázásával, könnyelmű áthágásával. Ki a világi elvekkel, a világ tömjénezésével. El a tudatos kötelességmulasztással! Emelkedjünk hitványtunk magaslátára, legyünk ideális fenkölt gondolkodású papok. Az nem igaz, az hazug állítás, hogy az ideális gondolkodású pap a világban nem boldogulhat.

Mert mi a pap ideálja? Jézus tana. És ne boldogulna, ha e tant szívével, lélekkel valja? Hisz Jézus tana hivatott e világot átalakítani, boldogítani. Megdönthetetlen tények igazolják, hogy Jézus tana nem kihivetlen valami, nem holt, hanem termőképes mag, a mely sokszoros gyümölcsöt hoz a maga idején.

Ezen elvek beoosztatásáért kopogtat szívének ajtaján az új Megváltó — Jézus Szentséges Szíve.

El a zárt ajtókkal Krisztusban testvéreim, szeretett papársaim! Fogadjuk be örömmel a Szabadítót. A mi kezünkbe van letéve a nép földi és örök boldogsága. Értsük meg a nagy feladatot; magunkon elkezdve, lássunk a reform nagymunkájához!

És ha mi befogadtuk a Szent Szívet, hiveinkkel is nyitassunk ajtót számára a gyakori gyónás, áldozás terjesztésével, a folytonos szent beszédek, missziók tartásával, az anyagiak minden tőlünk telhető előmozdításával, a visszaélések meg nem szűnő, de szeretettel végzett ostorozásával. Ne féljünk senkitől és semmitől, mert ha befogadtuk a Szent Szívet, nincs erő, nincs hatalom, mely árthatna.

A tanárok is jajgatnak, panaszokodnak, hogy veszendőben az ifjúság s borzasztóan romlottak az erkölcsök. Ha ez így tart, a magyar nemzet nem fogja megülni honalapításának második ezredét. Jönnek-mennek s keresik a Megváltót. Ne keressék, hisz itt a Megváltó: Jézus Szent

Szive. Nyissák meg először önök szívüket az új Szabaditónak. Lengje át tanításukat a vallásos szellem. Ki az iskolából a vallást sértő, az ifjak erkölcsét megmetyélező eszmékkel, mert mit használ a heti egy-két hittanóra, vallásosoktatás, ha más tizenhatsz-husz óra alatt vallástalan szellemben nyernek tanítást az ifjak? A kötelességtudás, tiszta erkölcs, példás élet jellemesse összes működésüket s akkor mintegy varázstüresre feltárl az ifjúság szive az új Megváltó — a Szent Szív — előtt s lesz erkölcsös ifjúsága s újabb ezredéves ünnepe a magyar nemzetnek.

— És önök honatyi és a társadalom minden előharcosai — kik szintén Megváltót keresnek! Önök számára sem adatott és adatik más Megváltó: csak Jézus Szent Szive. Ki a szívek ajtajával, az országház kapuival a Szent Szív előtt! Hadd legyen a Szent Szív a törvényhozó, mert akkor megszűnnek a társadalmi harcok, lesz béke a munkás és munkaadó közt, a gyárosok megszűnnek elnyomói lenni a kisiparosoknak, az ipar és kereskedelem általános s a boldogító lendületet vesznek, megszűnik a túlnyomó kivándorlás, s lesz erős nemzet, hatalmas Magyarország.

Igy — ha az új Szabaditót, a Szent Szívet befogadjuk — csakis így leszünk: Jézus Szíve szerint való papok, tanárok; lesznek virágzó iskoláink, erkölcsös, edzett, tettekész ifjúságunk; átlást hozó iparunk és kereskedelmünk; őseinket méltán helyettesítő honatyiánk és virágzó boldog Magyarországot, melyről pirulás és lelkiismeretfurdalás nélkül énekelhetjük a koszorús költővel:

„Ha a föld, a föld Isten kalapja,
Úgy hazánk, hazánk kökréta rajta.”

Csányi Kálmán.

Bérmakörüt. *)

D. u. 4 órákor érkezett Szentegyház faluba. Itt is lovasbanderium kísérte a püspököt, mozsár-ágyú lövés jelezte megérkezését a falú végén felállított diszkapunál. Itt Dániel Károly takarékpénztári igazgató tartott üdvözlő beszédet. Különösen kiemelte, hogy a modern hitetlen szellem mélyen belevágot itt is az egyszerű székelyek erkölcsi életébe s szeretettel üdvözi a püspök urat, ki a hitben erősíteni s erkölcsös útra terelni jött a népet. Láthatólag jól esett a püspöknek a szép fogadtatás s jelezte válaszában, hogy mennyire megszerette ezt a derek székely népet, melynek örömmel közvetíti a Szentlélek kegyelmeit. A templom ajtaja előtt Papp Albert lelkész üdvözölte a főpásztort. Ők — úgy mond — Erdély püspökét, a kegyelmes urat úgy várták, mint az apostolok a Szentlelket. És a mint őket a Szentlélek megtudta vizsgáltni, ámbár már nem láthatták az Üdvözítőt, ép úgy vigasztalódnak meg, hogy a tinnini püspök úr jött közéjük. Oly lelkesedéssel és szeretettel fogadják, mint Erdély püspökét, mert tudják, hogy a fény visszazugárzik a mi kegyelmes urunkra. Itt is szeretettel emlékezett meg a tinnini püspök úr, a mi kegyelmes urunkról s kérte a híveket, hogy imádkozzanak érte. Bann a templomban, miután Mikes gróf a programot előadta, mi közben itt is a kivándorlás pusztításáról emlékezett meg, — halotti vespere végzett a püspök. Az estvéli májusi ájtatosságon Török Ferenc prédikált. Vacsora közben itt is megisméltődött a lövétei szerenádj. Itt is megható volt.

Másnap 26-án a püspök az élőhitről tartott szép szentbeszéde után 346 lelket részesített a bérmálás szentségében. A hívők közül pedig

*) L. a K. u. z. 22. számát.

mintegy 500-an gyöntak. Itt is bőséges volt az aratás és a szemlélő csak egy ilyen körüt alkalomával látja, hogy mily szomjas a nép lelke, mennyire vágyik a megtermékenyítő malasztra. Ebéd után d. u. 4 órákor, a közeli Kápolnáfalú felé vezetett a bérmait. Szentegyházfalúból a népek százai kísérték a püspököt egész a kápolnáfalvi diszkapig, hol Benedek Ferenc székely ember köszöntötte a püspököt igaz székely melegséggel. A szeretetteljes válasz után a püspököt az egész falú népe kísérte a templomig, hol Bodó Albert alesperes-plebános fogadta a főpásztort, ki itt is a mi püspökatyánkról emlékezett meg. A templomban Mikes gróf a részségeiről, a székely nép másik és legnagyobb bünéről beszélt. Korhácsokat suhajtott, hogy visszaretentse a népet az alkoholtól és aztán éreztük a melegséget, mellyel az igazi józan erkölcsösségre buzdította a megindított híveket. Estve májusi ájtatosság volt, melyen Orbán János prédikált. Vacsora alatt az estéli esőndben újra felhangzott a hívek szívbeli Mária éneke. Másnap a szentmise után volt a bérmálás. Összesen 224-en bérmálkoztak. Ezt megelőzőleg a püspök a gyermekevelésről tartott a szülőkhöz megindító oktatást. A bérmálás befejeztével az iskola udvarán a növendékek vizgáltak a hittanból. Meglepő ügyességgel felegettek a püspök és a főesperes kérdéseire. A fáradtság munka után rövid ebéd következett az öreg alesperes házában. Hanem innen is búcsúzni kellett: az út tovább vezetett Méréfalva felé. Utközben a püspök megtekintette a kissé renbehozott homorodfűrői kápolnát.

Délután 5 órákor észrevettek a méréfalvi határban felállított őrszemek a Cékenden lero-bogó püspöki fogatot. Egész Méréfalva népe a diszkapunál termett, mire a püspök a lovas banderium kíséretében odaért. Lukács Domokos főgondnok mondott itt üdvözlő beszédet. A püspök szives válaszában köszöntö meg a fogadtatást. A templom előtt György Lázár lelkész tartott rövid talpraesett beszédet a püspökhöz. A templomban Török Ferenc magyarázta a püspök jövetelének célját, kitérve a székely nép három rákfenejére: a részségre, káromkodásra és a kivándorlásra. Az igazi hatást a gyónószékek előtt lehetett látni, miket ostromoltak a bűnbánó lelkek. Az estvéli májusi ájtatosságon Márkos Endre prédikált. 28-án reggel a püspök szentmise után a gyermekevelésről tartott gyönyörű oktatást. A bérmálás szentségében összesen 155-en részesültek.

Ebéd után a közeli Fenyéd községbe vonult a püspök. A tölgyfalombos diszkapunál Balázs Károly községi bíró üdvözölte, a templom előtt Németh Gyula lelkész fogadta ügyes, rövid beszéddel. A templomban Mikes gróf adta elő, hogy mivel a püspök úr öngyméltósága nem jöhetett el, a tinnini püspök urat küldötte el, hogy helyette közvetítse a Szentlélek kegyelmeit. Erre a kegyelemre különös szüksége van e népnek, mert az alkohol itt is nagyban hódít. Aztán a pálinkaivás undokságát festette, végül felhívta őket, hogy emlékezzenek meg azokról, kik a sirokban paroloznak és a virág is régen kihajtott a sirokon, de az emlékezet fölöttük régen elhervadtok. Másnap 87-en bérmálkoztak, melyhez a püspök készítette elő a bérmálandókat, beszélvén hozzájuk a hitről, melyet erőssé a bérmálás szentsége tesz. A templomi ünnepségek után az iskolás gyermekek hittanvizsgáját hallgatta meg. Ebédre az öreg Lollok bácsi is lerándult Zomora kanonokkal, kik Keményfalván missziót végeznek. Itt meg kell jegyeznünk, hogy csaknem minden egyes hitközségben, misszió előzi meg a püspök jövetelét. A missziókat a

sztferegerendi atyák és a misszó társulat tagjai végezik nagy buzgósággal.

Fenyéden véget ért a bérmait fele. Innen a püspök Székely-Udvarhely felé indult az Őrnapi ünnepre. Utközben Bethlenfalván, Kadicsfalva filiájában diszkapuvál fogadták. Az üdvözlő beszédet Soó Gáspár főgimn. igazgató tartotta. A remek, szép gondolatokkal teljes beszédre a püspök szeretettel válaszolt. A filiális templom előtt Oláh Dániel lelkész üdvözölte a főpásztort; benn a templomban Zomora kanonok szónokolt a Szentlélekisten adományairól. Halotti vespere után a püspök Udvarhelyre utazott, hol az idén nem lesz bérmálás, de azért itt se pihent. Az estvéli májusi ájtatosságot, melyen Orbán János prédikált, — ő végezte fényes segédlettel. Másnap Őrnappán az ünnepi szentmisét és körmenetet szintén a püspök tartotta meg. Körmenet után a plebánian, hol Mikes gróf vendége volt, az egyháztanács, a vármegye és a pénzügyigazgatóság tisztelését fogadta.

A jó Isten szent kegyelme legyen a kegyes főpásztornal további útjában is!

Murányi Káimán felcsiki főesperes emléke.

A felcsik-kerületi papság jún. 6-án tartotta koronagyűlését, melyen az elnöklő Rancz János alesperes plebános megnyitó beszédében az elhunyt főesperesről a következő meleg szavakban emlékezett meg:

Most e perében csak egyetlen, — de ez elengedhetetlen kötelességem, — tárgy körül foroghat gondolatunk, szívünk érzése, lelkünk buzgó imája.

Azt kérjük mindnyájan, hová tűnt el ezen elnöki székről az a magasan és fenköltén gondolkozó fő, az a nemesen érző szív, az az egyház igazságtér buzgó lélek, mely szárnyalásában utolérhetetlen és páratlan volt? Hová tűnt el az a természetes alak, mely oly sok időt ígért, hová azok a beszédes ajkak, hová az az élő historia, mely minden pergamentnél fényesebben őrizte a multak emlékét? Hol vannak azok a nagy észről, meleg érzésről tanuskodó, a társadalmi és szociális bajokat magas szárnyalással felölölő, de mindig az egyház szent jogait védő és feltékenyen őrző megnyitó beszédével? Hová tűnt el a koronagyűlések tanácskozásait annyi higgadsággal, bölcsességgel és komolysággal vezető kéz? Hová tűnt el a valódi malleus, ki az egyház, ez enyhet adó fa ledöntésére igénybe vett fűrész fogait összetörni iparkodott? Hová lett a pokolnak hatalmával szemben titáni harcot vívni kész akaratérő? Hová a felcsiki esperesi kerület ügyeit oly bámulatos kitartással, ügyességgel csaknem husz éven át vezető talentum? Hová lett a papságát oly fényesen reprezentálni tudó tehetség? Hová lett a primus inter pares elvű oly meleg szeretettel érvényesíteni tudó magas szellem? Hová lett a papság és tanítóság lelkes barátja, ügyét mindig felkaroló és védő főesperese? Hová lett a vármegyei életben mindig jelentős, higgadt és nyugodt mérséklettel s számat tevő ítélettel szóló kiváló férfiú?

Ennyi jeles tulajdonság, ennyi nemes erény mind a sirba szállt, elvitte magával annak tulajdonosa.

Igen, Murányi Káimán, felcsik-kerületi főesperes, életének 67. évében az Urban csendesen elszenderült. — Váratlan és meglepő volt az ő halála, mert noha már mintegy öt éve, hogy az emésztő kór rágódott az ő életének fáján, mely ellen nevesebb orvosoknál és időülő helyeken kerestett orvoslást, azonban hittük, hogy erős szervezete diadalmasodni fog baján.

De ezen feltevésünkben csalatkozunk, az

isteni Gondviselés másképp intézkedett élete fölött. Nyugtalanok volnánk, ha a böles isteni vezetésben és sorsunkat intéző kegyességében meg nem bíznánk, kinek legyen dicsőség. — Ott nyugszanak földi maradványai most a Szent Péter és Szent Pálról elnevezett hitközség templomának kerítésében, hová ez év április hó 24-én helyeztük nyugalomra a feltámadás reményében.

Nekem jutott a szomorú kötelesség, hogy koporsójára egy szál nefelejst tüzsek most kegyelmes Főpásztorom kegyességéből, ki szerény személyemet e kerület ideiglenes vezetésével megbízni méltóztatott, újra engem ért az a kötelesség, hogy mint kerületünk főesperesének sirdombjára, a kerületi papság nevében ezen szerény koszorút elhelyezzem.

Talán jól sejtettük, midőn ezelőtt négy évvel papságának 40. éves jubileumát a kerületi papság jó szívvel és szerényen megünnepelve, mintha kifejezést akart volna adni annak, hogy ha a keveseknek jutott 50 éves áldozó papi jubileumban nem örvendezhetik, most halálját és tisztelétét főnöke iránt lerója.

Nemes vezérünk, kedves főesperesünk nyugodjál bekeben! Isten legyen irgalmas lelkednek, tested pora pihenjen csendesen!

Indíványozom, hogy mert ő a miénk volt, a jövő koronagyűlés helyén tartassék ünnepi gyászistenisztelet lelkiüdvéért és Murányi Kálmán érdemei s emléke a kerület jegyzőkönyvébe iktattassanak.

H I R E K.

Fejedelmi adomány egyházunknak.

A mai anyagiás irányzat mellett vajmi ritkán lehet hallani egyházi célokra tett adományokról. Manapság meg azt is elszeretnek rabolni, amit kegyeletes ősök, áthatva Krisztus és egyháza iránti forró szeretettől, hagyományoztak abból a célból, hogy az egyház gazdaságos feladatait minden időben a korviszonyoknak megfelelően oldhassa meg. E szent vagyona, mondjuk, sokan esattogtatják fogaikat, de vajmi kevesen akadnak olyanok, akik azt szaporítanak. Annál nagyobb örömmel tölt el bennünket, hogy ezuttal igazán olyan hiralással szolgálhatunk olvasóinknak, mely mindnyájuk lelkében őszinte visszhangot kell, hogy keltsen.

Bethlen, szolnokdobokai község, mint Apánagyfalú filialis szerepel, habár négyszer annyi hívője van, mint az anyaegháznak. Ebben a községben a hitközség főgondnoka *Floth A. Ferenc*, aki eltelve vallása iránti páratlan szeretettől, elhalt fia emlékére összes vagyonát, mintegy 200.000 korona értékben az egyházközségnek adományozta egy önálló plebánia alapítására. E nagyszerű adománynak némi elismerésül Ő Szentsege a lelkes főgondnokot a „pro pontifice et ecclesia” érdemkereszttel tüntette ki. A kitüntetés maga a kegyelmes főpásztor vitte el Bethlenbe, midőn máj. 28-án besztercei bérmautjáról visszatérően felkereste az örvendező egyházközséget, mely a főgondnokkal élén repeső örömmel fogadta a főpászort. Önmltósága reggel 6 órakor érkezett meg s nyomban a templomba ment, hol elvégeztetv miséjét. gyónatni kezdett, melynek végzetével a jelentkezőket megbérmálta. A bérmálás szentsegének kiosztása után sajátkezűleg tüzte fel gyönyörű beszéd kíséretében az ősz főgondnok mellére az érdemkeresztet. *Floth* főgondnok könyező szemekkel fogadta a kitüntetés, a hit-

község pedig meghatva és örvendezve imádkozott a nagylelkű alapítóért s vele együtt „pro pontifice et ecclesia.”

Az ünnep után meglátogatta a főpásztor otthonában a főgondnokot és megnézte az újonnan építendő templom helyét, hol az alapító szándéka szerint azt nagy fényvel fogják felépíteni. Az építkezést még az idén meg fogják kezdeni. Bethlenből a főpásztor Dékre utazott, hol az újonnan alapított zárdaiskolát szemlélte meg.

— **Püspök urunk önméltósága** f. hó 14-ikén a reggeli vonattal Kolozsvárra utazott, hol részt vesz az igazgatótanács ülésén s 16-án (vasárnap) bérmálást végez.

— **A koronázás jubileumának ünnepe** városunkban méltó keretek közt folyt le. D. e. 9 órakor ünnepi szentmise volt a zöld galyakkal és nemzeti lobogókkal díszesen ékesített székesegyházban. A szt. misét fényes segédlettel önméltósága, az erdélyi püspök celebrálta. A szt. misén a nagyközönségen kívül résztvettek a különböző hivatalos testületek, a katonaság, az iskolák növendékei. Evangelium után *Zomora* Dániel kanonok-plebános lelkes beszédet mondott, magasztalván az ősz király uralkodói érényeit s bizonyítást tevéen a magyar nemzet mindig törhetetlen és őszinte királytisztelétéről. Az istentisztelet végzetével a község egy jó része — főleg nők — a főgimnázium tornacsarnokába vonult, hol az ifjúság és tanárikar a lapunk mult számában közölt program szerint szépen sikerült ünnepet rendezett. Alkalmi felolvasást *Péter János* dr. főgimn. tanár tartott. A felolvasás egy részletét, mint az ünnep legfényesebb pontját, lapunk élén közöljük. Az önképzőköri pály- és jutalomdíjak kiosztása után *Imets F. Jákó* apátkanonok, püspöki biztos, tartott lelkes hangú záróbeszédet, mely után a község egy sikerült ünnep hangulatával eltelten oszlott szét.

A brassói r. k. főgimnáziumban a koronázás jubileumát a következő programmal ünnepelték: 1. Nyitány, Boieldiutól, előadja az ifjúság zenekara. 2. Alkalmi beszéd tartja *Buslig József* főgimn. tanár. 3. Király-himnusz, *Erdel Ferenc*öt, éneklő az ifjúság vegyeskara. 4. Az igazi király, *Dalmady Gyözötöl*, szavalja: *Semsey Zoltán* I. o. t. 5. Dalra fel, *Zsaskowszky Endrétöl*, éneklő az ifjúság vegyeskara. 6. Ünnepi óda, *Perényi Adoltól*, szavalja *Zilahy László* VII. o. t. 7. Santa Lucia, olasz népdal, éneklő az ifjúság vegyeskara. 8. Jutalomdíjak kiosztása. 9. Rákóczi induló, előadja az ifjúság zenekara.

A nagyszeben-belvárosi római kath. el. fiúiskola szintén sikerült ünnepélyt tartott. Az ünnepély a „Himnuszal” kezdődött, melyet az iskola IV-dik oszt. tanulói *Resch R.* főtanító vezetése mellett énekeltek, mire *Lenhardt A.* osztálytanító ünnepi beszéde következett, melyben leírta a koronázást, az ország fellendülését kulturális téren és végre a tanulókat királyhűségre és hazaszeretetre buzdította. Három, tanulóktól elszavalt hazafias költemény után következett az ünnep kimagasló program pontja: *Lázár Béla* helyettes plebános és igazgató beszéde, melyben a tanulókat hűhűségre, fokozatossab munkásságra és szorgalomra buzdította és ezek példányképül magát a királyt állította eléjük. Majd — püspök urunk rendelete értelmében — a jutalomkiosztás következett, mely alkalommal 35 tanuló könyvet, 2 tanuló pedig pénzt (*Rudolf trónörökös* alapítvány 46 K. és *Bittermánn* alapítvány 10 K.) kapott. Az ünnepély a „Szózat”

elénekléssel véget ért, mire a tanulók a tanítótestület vezetése mellett nemzetiszínű zászlók alatt a plebánia templomba vonultak, hol 10 órakor az ünnepélyes hálaadó istentisztelet tartatott meg.

— **Ünnepelt igazgató.** A brassói r. k. főgimn. kiváló igazgatójának, *Bándi Vazulnak*, f. hó 13-án ünnepelték meg tanárkodásának 30 ik évét. Az ünnepelt egyike a legképzettebb tanároknak és igazgatóknak. Pályáját Kolozsváron kezdte, hol a státus gimnáziumában választott volt. Tanári oklevelének megszerzése után a székelyudvarhelyi főgimnáziumnál foglalta el a matematika és fizika tanszékét. Ugyanitt lett a finólevő aligazgatója, honnan a főtanhatóság bizalma a csiksomlyói főgimnázium igazgatójává nevezte ki. Innen került ugyancsak mint igazgató a brassai főgimnáziumhoz, honnan a tanév végével nyugalomba vonul. Távozása előtt azonban a tanártestület és tanulóifjúság ünnepélyesebb formában akart elbucuzni a derek igazgatótól. *Bándi Vazul* nemcsak a tanítás és nevelés terén szerzett elévülhetetlen érdemeket, hanem, mint az elmeletet gyakorlatilag is érvényesítő tudós, szép találmányokat is tett. Így a lövéfegyverekhez igen használható záróbiztosítékot talált fel, azonkívül igen sok iskolában használják az ő szisztémája szerint készült iskolapadokat. Jubileuma alkalmából fogadja az ünnepelt a mi legjobb és legőszintebb jó kívánságainkat is.

— **Papválasztás.** A Szentpéter egyházközség plebánusi állására, az elhunyt *Murányi Kálmán* után, a következők pályáztak: *Bálint Lajos* csikesatószei, *Lörincz Sándor* csikszentimrei, *Kászoni Alajos* dr. kerelőszentpáli, *Várterész Antal* gyergyóújfalvi, *Miklós István* gyergyóalfalvi, *Kádár Mátyas* vécei, *Rápoli Ferenc* nyújtódi, *Balog Ignác* szárazpataki, *Oláh Károly* kaáli, *Boros László* imecsfalvi plebános és *Kovács András* ottani s. lelkes. Összesen 11-en. A választás f. hó 17-én lesz.

— **A nagyenyedi függetl. és 48-as pártkör** június 22-én (szombaton) Nagyenyeden, a sétatéri tanteremben, saját pénztára javára zártkörű nyári tancmúltságot rendez. Személyjegy 1 kor., családjegy 2 kor. 40 fill., tanulójegy 60 fill.

— **Érettségi szóbeli vizsgálatok** folynak a gyefehérvári főgimnáziumban 13., 14. és 15-én *Kuncz Elek* tankerületi főigazgató és *Tamási Áron* prelatus-kanonoknak, a státus képviselőjének elnöklése alatt. Minthogy az írásbeli vizsgálat mindenik tanulóknak sikerült, szóbelire huszonegy illetőleg 24 tanuló állott. Az eredményt persze még nem tudhatjuk.

— **Státusképviselőkké** a hegyaljai espereskerület f. hó 12-ikén egyházi részről *Sánta János* magyarigeni plebánost, világi részről *Róka József* pénzügyigazgatót és *Cserni Béla* dr. ny. főgimn. tanárt, a hirneves régészt választotta meg. A választás valóban érdemes férfiakra esett. A megválasztottaknak őszintén gratulálunk.

Itt említjük meg, hogy a gyefehérvári főgimn. tanártestülete a maga kebeléből *Zlmal Ágost*ot küldte ki státusképviselőnek, aki a tanártestületet a mult cikluson is képviselte.

— **A nagyszebeni szt. Orsolya-zárda ünnepe.** Gyakran halljuk hangoztatni, hogy minek is lép be annyi leány apácának, miért zárkóznak el ezek a világtól s miért temetkeznek falak közé; soha semmi élvezetnek, örömeinek részesei nem lehetnek. — Lehet, sokan gondolkoznak így, kik a zárdái életet nem ismerik, ámde a tapasztalás ellenkezőről győz meg bennünket. Ezt bizonyítja, hogy vannak a zárdában is örömlapok, vannak élvezetek, melyek sokkal tisztáb-

bak, tartósabbak, mint a minőket a világ képes nyújtani és amelyek gyakran nem egyebet édes méreggel s leggyakrabban igen keserű utóízűek. Igen kedves, örömdetes nap virradt f. hó 2-án a nagyszabeni szt. Orsolya-rendi apácákra. E napon róta le a zárda kegyeletes haláját *szt. Angela*, a rend alapítója iránt, szenté avatásának századik évfordulója alkalmából. Az ünnepi istentisztelet már május hó 31-én szt. Angela, a rendalapító ünnepén muttatóit be; ezt pedig megelőzte az apácák templomában megtartott nyilvános 3 napi előkészület, mely magán az ünnepen általános gyónással és szt. áldozással végződött. — A jelzett napon pedig, jun. 3-án egy kiválóan sikerült hangverseny „Szt. Angela Oratóriuma” hangjai szállottak fel a magasba, hirt viendő egy jó anyának gyermekei szeretetéről és hűségéről. Az ünnep műsora ez volt: „Szt. Angela himnusza.” Hess J.-től. Zongorán előadja Demetriád Konstantina k. a. „Ima.” 3 szólamú karének. Schubert Ferenctől. Előadják a felső leányisk. növendékek. „Ünnepi beszéd.” Tartotta a rendház főnöknője. „Ave Maria.” Goundon Kr.-től. Zongorán előadja Markovszky J., harmoniumon Perrin B., hegedűn Marász F., fuvolán Triff M. „Szt. Angela oratóriuma” 6 előképben magán- és kardalokkal és szavalatokkal. Engel H. és Wiltberger A.-tól. Előképek: I. Szt. Angela a barlangban. II. László. III. A kiválasztott szüzeknek ünnepélyes fogadalma. IV. Szt. Angela az ifjuság között. V. Szt. Orsolya megjelenése. VI. Szt. Orsolya az alapított rend pártfogója. Az ünnepélynek mindenestre legérdekesebb részlete a főnöknő beszéde volt, mert már magában az is ritkaság, hogy egy zárda főnöknője nyilvánosan szerepeljen. De amilyen ritkaság volt a közönség előtt való megjelenése, ép olyan meglepő volt beszéde. Mindenkit meglepett a bajor származású főnöknő tiszta magyaros előadása, ami tanúságot tesz nemcsak az ő rendkívüli buzgóságáról, hanem arról is, hogy a vezetésére bízott intézetben az igazi magyar nemzeti szellemet ápolja s a növendékeket ebben az irányban nevelti. Hisszük és reméljük, hogy a művelt közönség kellően tudja méltányolni a jó apácák önfeláldozó buzgalmát, s Erdélynek ezen régi és hirneves tan- és nevelőintézetét kellő felkarolásban és támogatásban részesíti.

— **Misszió Varságtelenen.** Székelyföld tulsó feleiből kereste fel két missziós atya Erdélynek a legmagasabb pontján levő hitközséget, hogy idegen ajkak is hallhassák az üdvösség igéjét. Megható volt ennek az alapjában buzgó, de a művelődés- és vallási ismeretek még újjon népnek a misszióban való lelkes részvétele. Állandóan zsufolva volt a gyönyörű templom s az isteni kegyelem szemmel láthatólag működött, mert a missziós atyák alig valának képesek a gyónók óriási számát kihallgatni. S mikor vége volt a misszióknak a jó nép zokogva búcsúzott el azoktól, kiknek működése folytán sok, igen sok lélek nyert lelki megkönnyebbülést A missziót vezető papok voltak: Molnár Miklós székelyhodosi plebános és László Domokos jobbágyfalvi lelkész.

— **Tanítóegyesületeink Szövetségéből.** A szövetségi választmány f. évi jun. 13-án Imets F. Jákó elnökle mellett gyűlést tartott. Ezen különösen a nyári szövetségi gyűlés előkészítésével foglalkozott. A gyűlés napjaul július hó 16-ika van kitűzve, helye Csiksomlyó. A gyűlésen az eddigi megállapodások szerint előadásul közreműködnek Ágoston József gycsomafalvi tanító, ki „A népiskolai fegyelmeléséről” tart előadást, Gyuresovecz Károly Hitvallásos népiskoláink jövője címmel Péter Sándor A falusi népiskolákra

lis életre szükségés nevelésének fontossága, módja és jelenlegi akadályai c. tételt tárgyalja. Akik ezeken kívül előadásra jelentkeztek, előadásuk tárgyát mielőbb jelentsék be. A nyári gyűlés feladata lesz a tanterv részletesebb kidolgozása is a mult szövetségi gyűlés határozata szerint. Ezen munkában közre fognak működni Bene Sándor leánytanító (történelem), az udvarhelyi sóvidéki egyesület részéről Gál Sándor, Balint József, Gál Imre, Antal János, Gyuresovecz Károly (földrajz), Józsa Sándor dítrói tanító (szám-tan), Szabó István csikszentgyörgyi tanító. A gyűlésre utazó tagok számára a kereskedelmi miniszterium kedvezményes jegyet bocsátott rendelkezésre júl. 10—22-ig való érvényességgel, akik ezt fel akarják használni, forduljanak az elnökséghez s küldjenek be egy levelbelyeget is. A szövetségi gyűlés tárgysorozatát kellő időben közzé fogjuk tenni.

— **A „Magyarországi Kath. Tanítók Országos Bizottsága”** folyó évi közgyűlését július hónap 3-án és 4-én Zichy Gyula gr. püspök, védő-elnök vezetése mellett Pécssett tartja meg. A közgyűlés tárgysorozata: Első nap, július 3-án. I. Délelőtt 10 órakor az Országos Kath. Tanügyi Tanács tanítóképzőintézeti szakosztályának és a kath. képzőintézetek tanárainak gyűlése a pécsi katolikus kör termében. II. Délután 2 órakor a Dunántúli kath. tanítóegyesületek közgyűlése, az érdekelt egyesületek által meghatározott tárgysorozattal. A jelentkező kath. tanítóegyesületek közgyűlésének helyiségét a pécsi rendezőbizottság később állapítja meg. III. Délután 5 órakor az Országos Bizottság előértekezlete. Tárgysorozata: a) Az előadók előterjesztik határozati javaslatukat; b) tárgyalatni fog a következő tétel: Az új fizetési törvény végrehajtása körül mik a teendői a hitközségi iskolák főtartóinak? Előadó: Koródi Miklós. IV. Este 8 órakor ismerkedési estély. Második nap, július 4-én. I. 1/29 órakor ünnepélyes szentmisét mond (Veni Sancte) a székesegyházban gróf Zichy Gyula püspök, védő-elnök. II. 1/210 órakor a Magyarországi Kath. Tanítók Országos Bizottságának közgyűlését ünnepélyesen megnyitja: gróf Zichy Gyula püspök, védő-elnök. III. Ö szentsége X. Pius pápa által kitüntetett kath. tanfériaiknak feltűzi gróf Zichy Gyula püspök, védő-elnök a „Pro Ecclesia et Pontifice” érdemkeresztet. IV. Elnöki, pénztárosi és titkári jelentések. V. Nőnevelésünk korszerű kérdései. Előadó: Geőcze Sarolta. VI. Az egyház és az iskola. Előadó: dr. Dudek János. VII. Pedagógia és lélektan. Előadó: dr. Walter Gyula. VIII. Pedagógiai könyvtárak és tanszermuzeumok. Előadó: Wohlmut Ernő. IX. A népiskola a népjólét fejlesztésének szolgálatában: a) a népiskola teendői, háziipari oktatás, söljöd. Előadó: Öveges Kálmán; b) gyakorlati földmívelés, állattenyésztés, munkaszeretet fejlesztése. Előadó: Novoth István. c) A tanítóképzés teendői. Előadó: Gyömörey Zsigmond. X. Folyó ügyek, indítványok, közgyűlés beírása. Délben 1 órakor közös ebéd. Délután a kiállítás megtekintése.

— **Az Országos Kath. Tanügyi Tanács tanító- és tanítóképzőintézeti** szakosztálya az összes hazai kath. tanító- és tanítóképzőintézeti tanárok részvételével f. évi július hó 3-án délelőtt 10 órakor Pécssett, a Katolikus Kör termében gyűlést tart a nagyméltóságú püspöki kar magas határozata végrehajtásának előkészítésére, másrészt a kath. tanító- és tanítóképzőintézeteket érdeklő kérdések megvitatása céljából. Jelentkezni lehet az Országos Kath. Tanügyi Tanács központi irodájában (Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28., Szent-István-Társulat). Az ülés tárgyai: I. Elnöki előterjesztés a nagy-

méltóságú püspöki kar magas leirata végrehajtásának módozatáról. 2. Teendők a Kath. Képzőintézeti Tanároknak 1899. évben Egerben tartott gyűlésen elhatározott országos egyesülésnek érvényesítésére. Szöke Sándor és Dreisziger Ferenc. 3. Az államsegély és a tanítóképzők. Előadó: Dr. Bilinszky Alajos. 4. A tanítóképzők belső szervezete. Előadó: Guzsvenitz V. 5. A kath. tanítóképző tanárk képzése. Előadó: Kováts Gyula. 6. Tapasztalatok az új képezdei tantervről. Dujnovics Zsigmond. 7. Jelentés a gyűlés bezárása.

— **Rablás.** Czell Frigyes és Fiai cég brassói pénztárosát, a mint f. hó 11-én kedden délben kocsiján hazafele hajtotta, három fegyveres rabl — Törösvár és Barca-Roznsnyó között — a nyílt országuton megtámadta és életveszélyesen megsebesítve, kirabolta.

Koronagyűlés.

A bányavidéki esperesi kerület papsága tavaszi gyűlését f. év május hó 24-én tartotta meg Körösbányán.

A gyűlést megelőzőleg a kerület papsága ezuttal is egy fél órai imáddással hódolt az ol-társzekevény Királyának. Adoráció után Szekeres János offenbányai plebános tartott a tekintélyes számban jelenvolt híveknek és iskolás növendékeknek népies módozban vonzó oktatást az Oltárszentség iránti köteles tiszteletéről. Majd szt. mise következett — Veni Sancte val, — melyet a kerület fáradhatatlan főesperese Csiky János celebrált.

A gyűlést elnöklő főesperesnek lelkes beszéde vezetve be, melyben most is, — mint minden alkalommal — a gyakorlati lelképásztor szólalt meg. Saját hívei körében szerzett igen örömdetes tapasztalataira hivatkozva, az Oltárszentség kultuszának, az eddigien is hatékonyabb, szélesebb körű s intenzívebb terjesztésére szólította fel kerületi munkatársait s lelkesen buzdította, hogy megértve s követve a kegyelem főpásztornak is nemes intencióit, törekedjenek az oltáregyletek meghonosítására és felvirágoztatására által minél több lelket nyerni meg a szentségi Jézusnak, hogy ez által szentséges atyánk szándékának — instaurare Omnia in Christo — megvalósítását elősegítve egyben teljesedjék rajtuk és híveinkben, mit az apostol kíván, hogy „kialakuljon bennünk a Krisztus”.

Az elhangzott magvas beszédet a koronagyűlés jegyzőkönyvében örökítette meg.

Majd főesperes a koronagyűlésnek figyelmét egy nevezetes és fölöttébb örömdetes eseményre, kegyelmes püspök atyánk 10 éves főpásztori jubileumára hívta fel s indítványozta, hogy miután a szentségimádás alatt, ott, az ádás Jézus földi trónja előtt leraktuk buzgó imánkat kegyelmes püspök urunk drága életéért és egészségéért, azon reményben, hogy ezzel Önméltóságának terhére nem leszünk, a kerület papsága a jelen kedvező alkalmat megragadva, tántoríthatatlan ragaszkodása, hálás gyermeki szerete és hódolata kifejezéséül koronagyűléséből alázatosan üdvözlölje a kegyelmes főpásztort. Az indítványt lelkesülő örömmel fogadták.

A kerületben történt személyi változásokról szólva, kegyeletes szavakban emlékezett meg főesperes a mult évben elhunyt Páskó Antalról, ki huzamos éveken keresztül a kerületnek munkás és általános kedveltségnek örvendő tagja volt.

A főpásztor körleveleiben feladott kérdések megvitatása közben a koronagyűlés véleménye körülbelül így alakult ki:

A mindennapi szt. áldozás elterjedéséért

végzendő imára nézve azt óhajtja a kerület papsága, kegyeskedjek a kegyelmes főpásztor ezen imát talán kinyomatni s a hívek számához mérten az egyes plebániákra megküldeni, hogy ez a hívek között szétosztható legyen. Így remélni lehet, hogy az gyorsan el fog terjedni s lesznek, kik azt meg is fogják tanulni.

A „Családi lapokat” a kerület plebániáin már mindenütt alkalmazásba vették, ezekre nézve azonban, a papságnak szerény véleménye az, hogy a megőrzítését céljából jó volna azokat kisebb alakban készíttetni s a hiányos rovatolást kiegészíteni, hogy bennök nemcsak a keresztelés, hanem a születés ideje is igazolható legyen. Ugyazintén lenne abban rovat a bejegyzést teljesítő lelkész vagy hivatalos pecsét részére is.

A Pázmány-egyesületet, úgy, mint annak „védőirodai” intézményét a kerület papsága minden készséggel, szellemi s anyagi tehetséggel kívánja támogatni a megbecsülhetetlen munkájában. Ugyanezt törekszik tenni a szt. István társulattal is főleg pártoló tagok gyűjtése által.

Az új vallásani tankönyvekre vonatkozó magas főpásztori rendelkezést hódolattal veszi tudomásul a korona, kapcsolatban azonban a hit-tani tankönyvek s általában a hitoktatás ügyének megbeszélésével, ezuttal is szóvá teszi a kerületi papság azt a már többször felpanaszolt helyzetet, mely elé a hitoktató lelkészeket a kegyelmes főpásztor úr 1899. évi III. klevelének 999. sz. magas rendelkezése állítja, a teljesített a hitoktatásnak a tanítók, iskolai gondnokok által előírt igazoltatása által. A kerület papsága ismeri azon fontos okokat, melyek Öngymélétségét ezen rendkívüli intézkedés megtételére vezették s alattalói készséges engedelmességgel is fogadja azt, de fiúú öszinteséggel kell kijelentenie, hogy a rendelet teljesítése a lelkészt saját alantós tanítójával szemben ép úgy, mint pl. az állami iskola sok — sok esetben más vallású, ellenszenves erületű, az ellenőrzésre kellő komolysággal nem bíró s azt a hitoktató tekintélyének rovására túlbecsülő — tanítójával vagy gondnokával szemben igen feszélyező, önértetést sértő és megalázó helyzet elé állítja. Azért hódoló tisztelettel kéri a korona a kegyelmes főpásztort, hogy a teljesített hitoktatás igazolásánál a kerületi főesperes ellenjegyzését teljes biztosítésként elfogadni kegyeskedjek, akinek módja van az ugynevezett „haladási naplóból” a hitoktató munkájáról meggyőződni.

Koronagyűlés jegyzőkönyvileg rója le háláját főpásztora iránt azon atyai meleg szeretetért, mely a f. é. II. — költői szépséggel megírt — főpásztori szózatában a papsággal szemben megnyilvánult, midőn a híveket lelkipásztoraik iránti kötelességeikre figyelmezteti.

A f. é. II. sz. körlevel 901. sz. pontjaira a kerület papsága a következőkben válaszol: Oltáregyesület a kerületben szervezve van és virágzik: Nagyágon, Verespatakon, Zalatnán. Szentséglátogatás általában buzgóssággal történik. Havi gyónók Verespatakon számonosan s másutt is vannak. Rövidebb időközökben ritkábban. Heti és naponkénti áldozók még ritkábban és pedig talán azon okokból is, mert eddig a mindennapi szent áldozás a világi híveknél, sem felsőbb intézkedések, sem az egyes vallásos társulatok keretén belől tüzetesebben szorgalmazva nem volt s általános felfogás szerint a lelkipásztori ze-loitást igen kielégítette, ha a havi áldozók nagyobb száma mellett szórványosan gyakoribb áldozók is akadtak. Jövőre nézve kezdet fogva a szülőkkel s a jó példával előjáró tanítókkal, azon lesz a papság, hogy a serdültebb ifjúság között a gyakori szt. áldozás meghonosuljon.

Az alkoholelles mozgalmat a papság élenk érdeklődéssel kíséri s a szöszéken gyóntatószöszéken, magán és társadalmi érintkezésben egyaránt minden alkalmat felhasznál, hogy a szesz erköcsi rombolásának tehetsége szerint gátat vessen. E célból a szakirodalom termékeit is felhasználja. — A Szabó-fele folyóirat is pl. jár minden plebániára. Azt azonban nagyon sajnálja, hogy hitvallásos iskolákkal nem rendelkezvén, a védelemnek legtöbbet ígérő eszköze-ről, az ifjúsági egyesületek szervezéséről s ezeknek keretében az ifjúság hatékonyabb védelméről nem gondoskodhatik.

Egyéb, kisebb jelentőségű ügyek megbeszélése után a kerület papsága kebeléből státusgyűlési képviselőül Lukács Antal dr. abrudbányai plebánost választotta meg.

Végül dicsérettel kell megemlékeznünk Urbán M. körösbányai áll. iskolai igazgatóról, ki vallásos erületét követve a kath. vallású növendékekkel együtt a szentesítmádon és szt. misén is példás buzgóssággal volt jelen.

jz.

CSARNOK.

Püspökmegeyi zsinat.

(Folytatás.)

41.

Az egyháznak tehát, mint az egyes ember erköcsi életét mozgató, vezérő, nevelő, támogató és a végő kártásra képesítő intézménynek korunk szociális bajainak orvoslásában olyan szerepe van, amely egyedül bírja a jó siker biztosítékait. Világos ennélfogva, hogy az említett társadalmi bajok jelentkezési formáinak felismerése és az ellenakció eszközeinek feltárása stb. egy megyei zsinatnak ugyancsak eminens tárgya lenne.

Az idevágó részletes indítványok természetesen nem tartoznak ennek az ismertetésnek a keretébe.

Volna még a megyei zsinatnak elintézni valója az egyházi közigazgatás és bíraskodás terén is.

Csáky Albin gróf kultuszminiszter korában azt mondotta egyszer, hogyha jogosult volt valaha a kőkorszak, bronz- és vaskorszak elnevezés, bizonyos, hogy ezt a mi korszakunkat, a szanaszét dühöngő hivatalos irka-firka miatt p a p i r o s k o r s z a k n a k kellene nevezni. Hát ebben az egyházpolitika öreg babájának csakugyan és teljesen igazja is volt. És szó, ami szó, a bürokrácia áldásai az egyházra is nagyon reánehazodtak úgy, hogy sok papot a tulajdonképpen való hivatásától teljesen elvon a hivatalos irodai munka. Tapasztalatból állíthatom pedig, hogy ezen hivatalos irodai munka jó felerészben, sőt itt-ott teljesen fölösleges. Hát én irtam eleget és azt tartom, hogy ami s z ü k s é g e s és l é n y e g e s, azt jól, v i l á g o s a n és k i m e r i t ő e n kell megírni, viszont azonban egy csöpp tintát sem vesztegetni arra, ami felesleges, vagy amit a könnynyomató gép is elveze. Talán azért is találták fel! Nem ide tartozik részletezni most, hogyhát mi a fölösleges hivatalos irka-firka.

Hanem amit meg kell itt mondani, ez az, hogy

1) gyökeres r e v i z i ó alá kell venni az egész egyházi hivatalos ügykezelést; minden időpusztító fölösleges cafrangot irgalmatlanul lenyírni; a többire nézve egy világosan szerkesztett ügyviteli utasítást kiadni és az sem ártana, ha a zsinat elrendelné, hogy a kívánatos egyformaság okáért, az összes ügyirat min-

tak, rovatos ivenk stb. ugyanegy könnynyomatónál szerzeszessenek meg.

2. A papnevelő intézetben az utolsó éven heti 1 órában elő kellene adni gyakorlati szeminárium keretében az irodakezelés módszertanát. Ezt azonban olyan ember adja elő, akinek az a mestersége, aki tehát nem könyvből perorál, hanem a maga bő tapasztalatából.

Az adminisztrációs ügykezelés gyökeres revíziójához tartozik az espereskerületek beosztásának revíziója is.

A mostani tizenhat kerület beosztása még az 1822. évi zsinat idejéből datálódik, bárha azóta szükség szerint itt-ott a püspökök némit változtattak is. No de 1822. óta megépült a vasút, sőt a zsinatig meg lesz a székegykörvasút is; azóta telegráf, telefon készült s ki tudja a zsinatig még mi minden nem lesz tele; hát világos, hogy a kerületek beosztása a mostani közlekedési eszközök által feltételezett viszonylatok alapján veendő revízió alá. Sőt egyes kerületek fel is oszthatók más kerületek közt. Merthat nem anomália az, ha a plebános az esperesével, ez meg a plebánosával a püspöki székhelyen át levelez, úgy, hogy amíg egy reláció a plebánostól az espereshez és innen a központba jut, már kétszer is megfordult ott?!

A gyors és pontos adminisztrációnak pedig éppen a legközvetlenebb és legközelebb eső csatlakozások szerint való beosztás az előfeltétele, másképpen nem lesz sem gyors, sem pontos, már pedig csakis így ér valamit.

Ezen a terén, — az adminisztrációs revízióját értem, — bőseges alkalma lesz kinek-kinek érvényesíteni a maga tapasztalását és jótanácsait, hogy eleressék az a cél: mindenből a legjobb.

De van rendezni való a bíraskodás terén is. Az 1822. évi Statutum p. o. az egyháziak fegyelmi ügyeit minden megkülömböztetés nélkül püspöki szentszék elé utalja. Igaz, hogy ezzel nem praedjudikált az egyetemes egyházjogot, mivel a dolog természet szerint csakis azon fegyelmi vétségeket utalhatta oda, amelyek a püspök rendes bíraskodása alá tartoznak (potestas ordinaria judicialis.)

Csakugyan éppen a két legsúlyosabb egyházi fényiték, az egyházi rendből való letétel és az ennél is súlyosabb lefokozás az, amit az egyetemes egyházjog kifejezetten kivesz a püspök rendes bírói ítéltetése alól és külön bíróság elé utal.

A letételt illetőleg a jog úgy határoz, hogy ezt a súlyos büntetést csakis az egyház megeyi zsinat on lehet kimondani, hapedig ilyen tartani nem lehet, akkor csakis a zsinaton megválasztott zsinati bíróság (judicium synodale) mondhatja ki, mely esetben azonban az ítélet érvényéhez az összes bírák egyhangú szavazata szükséges. Ezt a zsinati bíróságot (judicium synodale) jól meg kell különböztetni a már említett zsinati bírák (judices synodales) intézményétől; mert ezek inkább vizsgáló bírtosok vagy vizsgáló bírák, akik egyenként teljesítenek nyomozatot a reájuk bizott ügyben, míg az előbbi valóságos bírói testület, mely testületileg perdöntőleg ítélt ebben az egy kánoni büntetés kiszabásának kérdésében a megyei zsinattól, tehát a papságnak a püspök által szentesített választásában kifejezésre jutott megbízásából kifolyólag.

A letételnél (depositio) is súlyosabb a lefokozás (degradatio) büntetése, melyet a tridentin szent zsinat rendelése alapján külön csakis erre szerzett bíróság mondhat ki. Eredetileg a püspököknek hat püspöktársat kellene összehívni e célból, de mivel ez alig volna kivihető, hat infulás apátot, ennyi hiányában megfelelő számú

dignitáriust kell a maga elnöke alatt egybe-
gyűjteni. Ez hát nem állandó, hanem esetről-
esetre beállított bíróság.

Hazánkban Martinovics Ignác lefokozása
óta talán nem is hoztak efféle ítéletet senkivel
szemben. De az mégis megtörtént, hogy egyes
püspöki konzisztóriumok illetékeseknek tartot-
ták magukat efféle ítélkezésre, holott e két eset-
ben ítélkezni semmiesetre sem lehetnek illeté-
kesek s ha a közügyész valaki ellen ilyen bün-
tetés kiszabását kéri, a konzisztórium csak azt
teheti, hogy a maga illetékességét megállapítha-
tónak nem tartván, az ügyet a megyei zsinat-
hoz, a zsinati bírósághoz, vagy a tridenti szent
zsinat hivatolt rendelkezése szerint beállítandó
ad hoc bírósághoz utalja át.

A papságok tehát igenis érdeke, hogy zsi-
nat legyen, márcsak azért is, hogy maga választ-
hassa meg azt a bíróságot, amely a legsúlyo-

sabb fegyelmi ügyekben ítélkezik és ha e ta-
nulmány elején azt írtam, hogy megyei zsinat-
ot a püspökök újabban azért nem tartanak,
mert az alsópapság ott parlamentáris maximák
szerint akar érvényesülni és majorizálni akarja
saját érdeke szempontjából is kerülendő, mert
így kiesik a kezéből az a teljesen jogos és tör-
vényes eszköz, amiáltal saját maga érvényesi-
heti a maga befolyását a legsúlyosabb fegyelmi
esetekben.

Vagyis nincs törvényes fegyvere a püspök
önkénye ellen, ahol t. i. van efféle ör'vény. Igaz,
hogy ritkán van, de p. o. meg vagyok győződve,
hogy a hirhedt Kohn-fele olmüci háboruság tá-
volról sem mérgesedhetett volna el annyira, ha
otthon intézték volna el a zsinati bírák.

(Folyt. köv.)

A bérmálás szentségének szertartása

czimü füzet,

Bérmálási lapok,

Bérmáltak anyakönyve,

rovatos ivék kaphatók

Papp György könyvnyomdájában,

Gyulafehérvárt.

Villand Testvérek

a **Continens legnagyobb magyar**

cirkusza

f. hó 21-én,

25 kocsiból álló külön vonattal

városunkba érkezik és

KÉT ELŐADÁST

fog tartani.

HELYÁRÁK: Páholszék 4 kor. Zártszék 3 kor. Kör-
szék 2 kor. Elsőhely 1.60 kor. Második-
hely 1.20 kor. Karzat 60 fillér.

Jegyek

már előre váltha-
tók Papp György
főtéri üzletében.

Schmidt János, Budapest, IX. Ráday-u. 40.

Speciálista

bármily stílus és vallású
templombereendezési tárgyak
javítása különösen: modern
olajlak marványozásra.

Parketta.

Van szerencsém a n. é. közönség-
nek becses tudomására adni, hogy a
sok év óta fennálló

gőzfűrés és téglagyáramat

kibovítottam gőzszerűtől és tölgy-
parketta, valamint hajópadlógyár-
tással.

Az eddigi olcsó és pontos kiszolgálásról n. é. vevőimet ezután is bizto-
sítom.

Szászrégen, 1907. május hó.

Kiváló tisztelettel

Müller János,

Szászrégeni első gőzfűrés és téglagyár.

Lehetővé teszi, hogy a szobák mázolás alatt is
használtassanak, mivel a kellemetlen szag és
lassú, ragadós száradás, mely olajfestékek és
az olajlakkok sajátja — elkerültetik. E mellett
használatra olyan egyszerű, hogy kiki maga végez-
heti a mázolást. A palló nedves tárggyal feltör-
lölhető, anélkül, hogy elvesztené fényét. Meg kell
különböztetni

szinezett szobapallo fenymázt,

sárgásbarnát és mahagonibarnát, mely akáresak
az olajfestek födi be a padlót s egyúttal fényt
és ad Ezért egyaránt alkalmazható régi és új
pallóra Teljesen beföd minden foltot, korábbi
mázolást, stb. van azután

tiszta fenymáz (szinezetlen)

új pallóra és parkettra: mely csupán fényt ad.
Különösen parkettra és olajfestékkel már bemá-
zolt egész új pallóra való. Csak fényt ad, ennél-
fogva nem födi el a famustrát.

Cristoph Ferenc

a valódiszobapadló fénylakk feltalálója
és egyedüli gyártója

FÖRAKTÁR:

DAHINTEN VIKTOR

vaskereskedésében GYULAFEHÉRVÁRT.

Felhívjuk a t. közönség becses figyelmét azon körülményre, hogy a **Közművelődés** jelen alakjában **hirdetéseket** is közöl.

Ennélfogva tért nyer lapunkban az adásvételi ügylet iránti érdeklődés is, a mennyiben birtokok eladását, vagy vételét, haszonbérleteket, állások betöltését, árverések vagy árlejtések határidejét, ipari és kereskedelmi cikkek ismertetését és ajánlását célszerűen lehet eszközölni, — továbbá gyógyfürdők, nyári lakok, szőlőkertek, gyógyító és tápszerek, borok, ásványvizek és másnemű italok eladására vagy vételére és mindennemű szükségletek kielégítésére igen kényelmes módon lehet eladót, illetve vevőt találni.

Sikeresen lehet továbbá a **Közművelődésben** való hirdetés útján értékesíteni eladásra szánt könyvtárakat, irodalmi műveket, zeneeszközöket, festményeket, könyveket, képeket, ujságlapokat, szobrokat fegyvereket, régi pénzeket, ékszereket, butorokat, háztartási gazdasági és más eszközöket stb. stb.

Hirdetési feltételeink a következők:

Egy egész oldal területet elfoglaló hirdetés egyszeri közlési díja		K. 10.—
Egy fél oldal	oldal	„ 6.—
Egy negyed	„	„ 4.—
Egy nyolczad	„	„ 3.—
Egy tizenhatod	„	„ 2.—
Egy harmincketted	„	„ 1.—

Iparosok és kereskedők többszöri hirdetés megrendelése esetén 10% ár-
engedményben részesülnek.

A hivatalos hirdetések közlési díja külön árszabás alá esik és pedig
 cm. területes számítással, mely területnek egyszeri közlési díja 10 fillérben van megállapítva.

Hirdetések szövegezését is elvállaljuk, de annak fejében külön 1 korona
díj számíttatik fel.

==== **A hirdetések díja előre fizetendő.** ====

Hirdetésekre vonatkozó megrendelések és pénzküldemények a kiadó-
hivatalba intézendők.

Tisztelettel
a kiadóhivatal.